

Ivan Šašelj: **Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada.** I. Založilo „Katol. tiskovno društvo“. Tisk J. Krajec nasl. v Rudolfovem 1906. Str. VII.+329. — Jako lična knjižica po obliki in vsebini! Belokranjski narod je globoko poetičen, in kar nam pripoveduje v svojih pravljicah ali opeva v svojih pesmih, nosi mehki milobni značaj te poštene ljudske duše. Duh tega narodnega blaga je bolj hrvaški nego slovenski, jezik pa se približuje seveda vedno bolj književni slovenščini, ki jo gojita cerkev in šola. Zato je delo g. Šašlja, ki je nabral silno mnogo narodnega blaga, ne le zanimivo, ampak folkloristično velike važnosti.

G. Šašelj je postopal z največjo natančnostjo. Dvajset let živi med tem narodom in pozna vso njegovo dušo, njegovo ljubezen in žalost, njegovo mišljenje in obzorje. Pa on živi tudi z narodom, in gorko sočutje z ljudstvom ga vodi pri njegovem delu. To je, kar daje tej knjižici posebno milino. Mi ne vidimo le nabiratelja, ki ga vodijo znanstveni interesi, ampak moža iz ljudstva, ki sam čuti z narodom to, kar pripoveduje. To ni „narodno blago“, kakor smo navajeni govoriti v svojem prozaičnem književnem narečju, ampak to so res bisernice iz narodnega zaklada.

Najprej našteva g. Šašelj lepo vrsto narodnih pregovorov, ki se odlikujejo po zdravih mislih in izredni plastiki izraza, n. pr.: „Bol dojde z valom, a projde z lasom“, „čistemu obrazu malo vode treba“, „dobremu vinu ni treba kazala“, „glad nima oči“ i. t. d. Pripovedne pesmi so velika posebnost belokranjska med Slovenci. Tu živi še široka epiška dikcija jugoslovanskih guslarjev: O junaški vojvodinji, o hudobni svekrvi, o bratcu in sestrici, o možu, ki se je vrnil od vojakov, o hudobni nevesti, o verni ljubi, o zakleti devojki i. t. d. Za njimi pridejo legende lirične pesmi, kolednice in božičnice, kresnice, zdravice, posmrtnice, pobožne in moralne, vojaške in razne druge.

V prozi čitamo potem vraže, prazne vere in razne narodne običaje ter bajeslovne stvari. H koncu je pridejan precej obširen slovarček, ki hrani mnogo zanimivega besednega gradiva.

Ta vrlo lepa knjižica zasluži, da ji kmalu sledi drugi zvezek. *Dr. E. L.*

Spillmannove povesti. Založila „Kato-liška Bukvarna“ v Ljubljani Tisk „Kat. tiskovnega društva“ v Postojni. — Spillmannove povesti za mladino spadajo med najboljše, kar se je v zadnjem času izdalo na tem polju. Mladinska literatura je pri raznih narodih, zlasti pri Nemcih, postala stvar trgovske podjetnosti. Produkcija je velikanska, a proizvodi silno slabi. Spillmannove povesti se pa odlikujejo po vsebini in po obliki tako, da ne moremo mladini priporočiti boljšega in zanimivejšega berila. Doslej je izšlo v slovenskem prevodu osem zvezkov. Omenimo kratko zadnje štiri.

Praški judek (prevel Josip Volc) je zgodovinska povest iz l. 1701. V tonu starega kronista nam pripoveduje pisatelj, kako je pretrpel mali Abel mučeniško smrt v Pragi, ko ga je njegov lastni oče križal, ker je hotel postati kristjan. Dasi je tvarina sama kruta, jo je znal pisatelj obdelati tako blažilno in prsrčno, da stopi pregreha čisto v ozadje in se tem krasnejše zasveti iz nje mila podoba majhnega mučenika. Prevod Volčev je vzoren. Jezik mu je bogat in jedrat, poln plastičnih izrazov in popolnoma zadene kronistovski zlog.

Ujetnik morskoga roparja (prevel M. B.) je povest iz l. 1643. Tuniški gusarji uropajo sicilskega dečka in ga imajo za sužnja. Hočejo ga pomohamedaniti, a deček ostane zvest svoji veri. S pomočjo francoskega duhovnika uide iz sužnosti in se vrne v domovino.

Amurugam, sin indijskega kneza (Prevel M. B.) popisuje izpreobrnjenje indijskega princa, ki ga oče dá v katoliški zavod v šolo, da bi se izobrazil, a ne pusti, da bi se pokristjanil.

Sultanovi sužnji, carigrajska povest iz sedemnajstega stoletja (prevel D. Z.), pripoveduje zgodbo od Turkov vjetih otrok, ki so prišli na sultanov dvor kot padišahovi sluge in se rešili ter ubežali v domovino. *B.*

Ivo Riečanin: **Riečanke.** Pjesme. Zagreb 1906. Str. 79. Nakladom piščevom. Tako

jokave pesmi pridejo redkokdaj pod roke, kakor so Riečaninove „Riečanke“. Nič krepkega, nič zdravega ni v njih — neka nerazložljiva žalost jih je rodila, in oče jim je napačni, recimo namišljeni pesnikov entuziazem do domovine. Lepo je in priporočljivo, da je človek patrijot — posebno v sedanjih časih — a patrijotizem naj se kaže v moči in požrtvovalnosti, a ne v vsakdanjih frazah in tudi ne v resignirani žalosti in brezupu. Posebno velja to za pesnika. Domoljuben pesnik bodi narodni prorok, ki oznanjaj domovju lepše dni, ki navdušuj rojake na odpor proti stiskalcem, a nikdar naj se pesniku ne naseli v srce resignacija, češ: „Vse je zastoj! Izgubljeni smo.“ Pesnik bodi neustrašen, pogumen in drzen kakor sokol — četudi mu stiska srce žalost, izhajajoča iz trpke osode narodove. Riečanin hoče biti lirik. Svoje nezrele plodove je razvrstil v štiri dele pod zaglavja: „Riečke elegije“, „Soneti“, „Uz obalo Rječine“ in „Razne pjesme“. Povsod tista jokavost, brez krepkega jeklenega poguma, in zdi se nam, kakor bi brali lamentacije 15letnega mladeniča, živečega od lepodonečih fraz, ki dosti govori, a malo pove. Tudi „Riečanke“ se odlikujejo po gostobesedni dolgovestnosti, da te mineva potrpljenje, ko jih bereš, in da jih odložiš s tiho jezo: „Čemu se ljudje silijo.“ — Pokojni hrvaški pripovednik Evg. Kumičić, čigar manom so pesmi posvečene, ni dobil v Riečaninu najboljšega glasnika svojega imena. L. T.

M. M. Uskoković: **Pod životom**. 80. Str. 92. Cena 1. dinar. (1 K). — Drobna knjžica, drobne črtice. Male sličice, črtice, arabeske, poezije v prozi so danes nekaj navadnega na književnem trgu raznih narodov. Take stvarce se lahko pišejo in lahko tudi čitajo. Marsikateri pisatelj, ki ne čuti v sebi dovolj sile in smelosti za večje leposlovno delo, piše take črtice. Vendar tudi tu lahko hitro spoznaš zrno od plevela, a poleg slabejših stvari najde čitatelj večkrat cvetko prave poezije.

Uskoković je mlad srbski pisatelj, je že doslej sodeloval pri raznih srbskih časopisih in ne brez uspeha. Tudi te črtice so bile že tiskane v raznih listih, a zdaj jih je zbral v posebni knjižici. Razdelil jih je pod tri naslove: „Ništi“ (8), „Iz intimnog kuta“ (7) in „Morituri“ (4). V prvem oddelku opisuje tragedijo življenja bednih in izgubljenih duš, v drugem je zaigral na melanholične, strastvene strune svoje ljubezni, v tretjem toži po izgubljeni sreči in ljubezni. Pisatelj je dober črtičar, ki se je vglobil v notrinjo tujih src in svoje duše, vendar bi rekel, da svet vendar le malo preostro sodi. Za prirodo ima dobro

oko in s par potezami očrta ozračje, v katerem se nahaja, a pripovedovanje mu je zanimivo in spretno. Upati smemo, da napiše še več večjih in boljših stvari od teh drobnih črtic. Zbirka ne bi nič izgubila, če bi izpustil črtici: „U jugovoj noči“ in „Rekvjem“. J. B.

Letopis Matice srpske. Knjiga 235. sveska I. za godinu 1906. — Vel. 80. Str. 144. Cena 1 K. — „Matica srbska“ v Novem Sadu izdaja vsako leto razun „Knjig Matice srpske“ (znanstvene in zabavne vsebine) in „Knjig za narod“ (popularne knjige poučne in zabavne vsebine) še po šest knjig svojega letopisa, ki prinaša lepe razprave in spise in podrobno ocenjuje vse znamenitnejše pojave v srbski književnosti. Prva knjiga letošnjega leta je prav zanimiva. Na prvem mestu pod naslovom „Iz najnovije ruske književnosti“ opisuje Rus Nikolaj Ivanovič Korobka znanega pisatelja Vladimira G. Korolenka, ki je nedavno slavil dvajsetletnico svojega književnega delovanja. Korolenko je preživel svojo mladost v južno-zapadni Rusiji; posebno v njegovih prvih spisih se pozna vpliv poljskega elementa. Poljaki imajo bogato preteklost, ki Rusom manjka, in zato se je pri njih razvil neki filozofski nazor o življenju z bujnim romanticizmom. Plemstvo južno-zapadnega kraja je bilo po narodnosti malorusko, a po kulturi poljsko, zato se je zbudilo malorusko narodno čuvstvo pri panih in pri šlahi stare Poljske, kar je povzročilo idealiziranje maloruske starine in kozaštva, česar se je tudi Korolenko dotaknil v svojih spisih. Zanimivo je, kar pravi pisatelj: „Poljska se obrazovanost znatno razlikuje od ruske. Pre svega ona je starija. Poljska je, blagodarci katolicizmu, rano ušla u porodicu evropskih naroda. Ona je u literaturi imala već zlatni vek u ono vreme, kada kod Rusa i ne beše pomena o literaturi u pravom smislu reči.“ Korolenko se je zgodaj otrese poljskega vpliva, ker je moral že v mladih letih v prognanstvo, kjer je preživel najlepša leta svojega življenja. Zdaj se je izgubil pri njem poetični romanticizem in on postaje hladen opazovavec, a od prejšnjega mu je ostalo samo globoko čuvstvo toge iz žalosti, ki se kaže v njegovih lepih slikah iz sibirskega življenja. — „Iz novijih pesama Jovana Dučića“ imamo trinajst pesmi tega pesnika, kateremu stih jako gladko teče.

„Tri deputacije“ je komedija v enem dejanju iz življenja priljubljenega srbskega pesnika Branka Radičevića, a napisal jo je najboljši in najbolj marljivi srbski dramatik Dragotin J. Ilijć. Pisatelju se je posrečilo, da je na dramatičen način pokazal